

શ્રી જે.એચ. ભાલોડિયા વિમેન્સ કોલેજ—રાજકોટ.

વિષય :- પડતર હિસાબી પદ્ધતિ - ૨

B.Com. Sem - IV

નાણાકીય હિસાબો અને પડતરના હિસાબોની મેળવણી

ડો. કમલેશ એસ. દવે

ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો :-

(અ) ગણતરીનો ક્રમ :-

- :૧: ખરેખર ખર્ચને આધારે વેપાર અને નફા-નુકસાન ખાતું તૈયાર કરવું.
:૨: અંદાજીત ખર્ચને આધારે પડતર પત્રક તૈયાર કરવું.
:૩: મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

(બ) વેપાર અને નફા-નુકસાન ખાતાની

ઉધાર બાજુ

શરૂઆતનો સ્ટોક

માલસામાન

મજૂરી

કારખાના ખર્ચ

વહીવટી ખર્ચ

વેચાણ ખર્ચ

ઘાલખાધ અનામત

પાઘડી માંડીવાળી

પ્રાથમિક ખર્ચ

દાન - સખાવત - ધર્મદો

ડિબેન્ચર - શેર - વટાવ

કરવેરાની જોગવાઈ

જમા બાજુ

વેચાણ

આખર સ્ટોક

મળેલ ડિવિડન્ડ

મળેલ વ્યાજ

મળેલ ભાડું

શેર ટ્રાન્સફર ફી

- (ક) રકમમાં આપેલા અંદાજીત ખર્ચને આધારે પડતર પત્રક તૈયાર કરવું પડતર પત્રકમાં પ્રાથમિક પડતર સુધીના ખર્ચ નફા-નુકસાન ખાતા મુજબ જ રહેશે. જ્યારે શિરોપરી ખર્ચ સુચના મુજબ દર્શાવવા
(ડ) નફા-નુકસાન ખાતામાં તૈયાર માલ આખર સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન નફા-નુકસાન ખાતાની કારખાના પડતરે કરવામાં આવે છે, જ્યારે પડતર પત્રકમાં આખર સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન ઓફિસ પડતરે કરવામાં આવે છે.

મેળવણી પત્રકનો નમુનો

વિગત	રકમ રૂ.	કુલ રકમ રૂ.
(અ) પડતરના હિસાબો મુજબ નફો / ખોટ		✓
<u>ઉમેરો:</u>		
(૧) <u>પડતરમાં નહિ સમાયેલ આવકો :</u>		
- શેર ટ્રાન્સફર ફી	✓	
- મળેલ ભાડું	✓	
- મળેલ ડિવિડન્ડ	✓	
(૨) <u>પડતરમાં શિરોપરી ખર્ચની વધુ વસુલાત :</u>		
- કારખાના શિરોપરી ખર્ચ	✓	
- વહીવટી શિરોપરી ખર્ચ	✓	
- વેચાણ શિરોપરી ખર્ચ	✓	
(૩) <u>પડતરમાં આખર સ્ટોક નું વધારે મૂલ્યાંકન :</u>		
- તૈયારમાલ આખર સ્ટોક	✓	✓
કુલ		✓

બાદકરો :			
(૧)	<u>પડતરમાં નહિ સામાયેલ ખર્ચા :</u>		
	- શેર, ડિબેચર વટાવ	✓	
	- પ્રાથમિક ખર્ચ - પાઘડી માંડીવાળી	✓	
	- ઘાલખાધ અનામત	✓	
	- દાન, સખાવત, ધર્મદો	✓	
(૨)	<u>પડતરમાં શિરોપરી ખર્ચની ઓછી વસુલાત :</u>		
	- કારખાના શિરોપરી ખર્ચા	✓	
	- વહીવટી શિરોપરી ખર્ચા	✓	
	- વેચાણ શિરોપરી ખર્ચા	✓	
(૩)	<u>પડતરમાં આખર સ્ટોકનું ઓછું મૂલ્યાંકન :</u>		
	તૈયાર માલ આખર સ્ટોક	✓	✓
(બ)	<u>નાણાકીય હિસાબો મુજબ નફો / ખોટ :</u>		✓

(૧) તા. ૩૧-૩-૨૦૦૪ ના રોજ પૂરા થતા નાણાકીય વર્ષના હિસાબોને લગતી માહિતી નીચે મુજબ છે.

વિગત	રકમ રૂ.
સીધા માલસામાનનો વપરાશ	૧૦,૦૦,૦૦૦
સીધી મજૂરી	૨,૫૦,૦૦૦
કારખાના શિરોપરી ખર્ચા	૮,૫૦,૦૦૦
વહીવટી શિરોપરી ખર્ચા	૬,૨૫,૦૦૦
વેચાણ વિતરણ શિરોપરી ખર્ચા	૧૦,૮૦,૦૦૦
માંડી વાળેલ પ્રાથમિક ખર્ચા	૨૫,૦૦૦
ઘાલખાધ	૫૦,૦૦૦
કાનૂની ખર્ચા	૭,૫૦૦
મળેલ ડિવિડન્ડ	૧,૫૦,૦૦૦
વેચાણ (૧,૨૦,૦૦૦ એકમો)	૨૭,૫૦,૦૦૦
આખર સ્ટોક (૪૦,૦૦૦ એકમો)	૩,૦૦,૦૦૦

પડતરના હિસાબો મુજબની માહિતી :

માલ અને મજૂરી તેની દર્શાવેલી કિમતે જ ગણવાના છે. કારખાનાના શિરોપરી ખર્ચા પ્રાથમિક પડતરના ૨૦ % લેખે, વહીવટી શિરોપરી ખર્ચાઓ ઉત્પાદિત એકમો ઉપર એકમદીઠ રૂ.૫ લેખે, વેચાણ વિતરણ ખર્ચાઓ એકમદીઠ રૂ. ૮.૫૦ લેખે ગણેલ છે.

ઉપરની માહિતી પરથી તૈયાર કરો :

- :૧: પડતર પત્રક
:૨: નાણાકીય હિસાબો મુજબ નફા નુકસાન ખાતું
:૩: મેળવણી પત્રક

(૨) કાશ્મિરા લિ. નું તા.૩૧-૧૨-૨૦૦૩ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું વેપાર અને નફા-નુકશાન ખાતું નીચે મુજબ છે.

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
માલસામાનનો વપરાશ	૪૦,૦૦૦	વેચાણ (૨,૭૦૦ એકમો)	૧,૦૦,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૨૪,૦૦૦	આખર સ્ટોક	
કારખાના ખર્ચા	૧૬,૦૦૦	(ઉત્પાદન એકમોના ૧૦ %)	૮,૦૦૦
ઓફિસ ખર્ચા	૧૪,૦૦૦	મળેલ વ્યાજ	૮૦૦
વેચાણ વિતરણ ખર્ચા	૮,૦૦૦	મળેલ ડિવિડન્ડ	૪૦૦
પ્રાથમિક ખર્ચા માંડી વાળ્યું	૪,૦૦૦		
ચોખ્ખો નફો	૨,૨૦૦		
	૧,૦૮,૨૦૦		૧,૦૮,૨૦૦

પડતરના હિસાબો નીચેની માહિતી પૂરી પાડે છે.

- :૧: માલ અને મજૂરી ખર્ચ તેની ખરી પડતર કિંમતે દર્શાવાય છે.
- :૨: કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ મજૂરીના ૫૦ % લેખે ગણવામાં આવે છે.
- :૩: ઓફીસના પરોક્ષ ખર્ચ કારખાના પડતરના ૨૦ % લેખે વસૂલ કરવામાં આવે છે.
- :૪: વેચાણ વિતરણ ખર્ચ વેચેલ એકમદીઠ રૂા.૩ લેખે વસૂલ કરવામાં આવે છે.

તમારે નીચેના પત્રકો તૈયાર કરવાનાં છે.

- :૧: તા.૩૧-૧૨-૨૦૦૩ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું પડતરના હિસાબો મુજબનું નફા-નુકસાન ખાતું
- :૨: પડતરના હિસાબો અને નાણાકીય હિસાબો મુજબના નફા કે નુકસાનનું મેળવણી પત્રક.
- (૩) એક ઉત્પાદક પ્રમાણ સ્તરના આગ બુઝાવવાનાં યંત્રો બનાવે છે. વર્ષ દરમ્યાન ૧,૫૫૦ યંત્રો બનાવ્યાં અને ૧,૫૦૦ યંત્રો વેચ્યાં પડતરના હિસાબો દર્શાવે છે, કે કારખાના ખર્ચ ઉત્પાદિત એકમદીઠ રૂા.૮૦ અને વહીવટી ખર્ચો એકમદીઠ રૂા.૧૦૦ લાગશે. પડતરના હિસાબો મુજબ નફો રૂા.૬૦,૦૦૦ દર્શાવાયો છે.

નીચેની વિગતો પરથી તમારે તૈયાર કરવાનાં છે.

- :૧: કારખાના પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું
- :૨: વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું
- :૩: પડતર પત્રક
- :૪: પડતરના હિસાબો મુજબ નફો અને નાણાકીય હિસાબ મુજબના નફાનું મેળવણી પત્રક.

૩. સંયુક્ત વેપાર અને ન.નુ. ખાતું ૪

વિગત	રકમ રૂા.	વિગત	રકમ રૂા.
માલસામાન	૨,૮૧,૫૦૦	વેચાણ	૭,૫૦,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૧,૮૬,૧૦૦	તૈયાર માલનો સ્ટોક	૧૮,૧૫૦
કારખાના ખર્ચો	૧,૪૦,૫૫૦	અર્ધતૈયાર માલ	
કાચો નફો	૨,૦૫,૩૦૦	માલસામાન	૨૮,૦૦૦
		મજૂરી	૧૫,૬૦૦
		કા.ખર્ચો	૧૧,૭૦૦
	૮,૨૩,૪૫૦		૫૫,૩૦૦
વહીવટી ખર્ચો	૧,૩૬,૫૦૦	કાચો નફો	૮,૨૩,૪૫૦
ચોખ્ખો નફો	૬૮,૮૦૦		૨,૦૫,૩૦૦
	૨,૦૫,૩૦૦		૨,૦૫,૩૦૦

- (૪) ભાવિન લિ. ની નીચેની માહિતી પરથી :૧: પડતર પત્રક :૨: નાણાકીય હિસાબો મુજબનું નફા-નુકસાન ખાતું :૩: ચોખ્ખા નફાનું મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

કંપનીના ૩૧-૩-૨૦૦૪ ના વર્ષના અંત સુધીના નાણાકીય હિસાબો મુજબના ખર્ચો અને આવકો નીચે મુજબ છે.

વિગત	રકમ રૂા.
માલસામગ્રીનો વપરાશ	૧૬,૦૦,૦૦૦
યંત્ર વેચાણનું નુકસાન	૧૫,૦૦૦
સીધી મજૂરી	૧૦,૦૦,૦૦૦
સિકિંગ ફંડ ખાતે	૫,૦૦૦
કારખાના ખર્ચ	૨,૪૦,૦૦૦
ડિબેન્ચર વ્યાજ	૫,૦૦૦
વહીવટી ખર્ચો	૧,૬૦,૦૦૦
સખાવત ખાતે	૧૦,૦૦૦
વેચાણ વિતરણ ખર્ચ ખાતે	૨,૦૦,૦૦૦
માંડી વાળેલ પ્રાથમિક ખર્ચ	૫,૦૦૦
આવક વેરો	૨૫,૦૦૦
મળેલ વ્યાજ - ડિવિડન્ડ	૧૫,૦૦૦
મળેલ ભાડું	૫,૦૦૦

વર્ષ દરમ્યાન ૧,૦૦,૦૦૦ એકમોનું ઉત્પાદન થયું હતું. જેમાંથી ૮૦,૦૦૦ એકમોનું વેચાણ રૂ. ૪૫,૦૦,૦૦૦ ની કિંમતે થયું હતું. વર્ષની આખરમાં રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦ નો સ્ટોક હતો.

પડતરના હિસાબો નીચે મુજબના આંકડા દર્શાવે છે.

- :૧: વેચાણ વિતરણ ખર્ચ વેચેલ એકમ દીઠ રૂ. ૨ લેખે ગણવાનો છે.
:૨: કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ સીધી મજૂરીના ૩૦% અંદાજવામાં આવ્યા છે.
:૩: વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ ઉત્પાદનના દરેક એકમદીઠ રૂ. ૨.૫૦ લેખે ગણવાનો છે.
:૪: સીધી માલસામગ્રીનો વપરાશ અને સીધી મજૂરી તેની ખરી પડતર કિંમતે દર્શાવાય છે.

- (૫) અમિષ એન્જિનિયર્સ લિ. નો પડતરના હિસાબ મુજબ નફો રૂ. ૮૨,૬૫૦ છે. પડતર અને નાણાકીય હિસાબો સરખાવતાં નીચેના મુદ્દા મળી આવેલ છે.

વિગત	પડતરના હિસાબો રૂ.	નાણાકીય હિસાબો રૂ.
(૧) શરૂઆતનો સ્ટોક		
તૈયાર માલ	૧૬,૩૦૦	૧૬,૫૦૦
ચાલુ કામ	૧૦,૦૦૦	૧૦,૫૦૦
(૨) આખરનો સ્ટોક		
તૈયાર માલ	૧૮,૦૦૦	૧૭,૨૦૦
ચાલુ કામ	૮,૦૦૦	૭,૬૦૦
(૩) મળેલ ડિવિડન્ડ અને વ્યાજ		૪૦૦
(૪) મોટરકારના વેચાણ પર ખોટ		૫૦૦
(૫) પડતરના હિસાબોમાં ઉધારવામાં આવેલ પરંતુ નાણાકીય હિસાબોમાં ગણતરી માં નહિ લેવાયેલ ભાડું રૂ. ૩,૦૦૦		
(૬) વર્ષ દરમ્યાન રૂ. ૬,૦૦૦ ની પાઘડી માંડી વાળી હતી.		
(૭) પડતરનાં હિસાબો મુજબ અંદાજિત પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. ૬૩,૦૦૦ હતા જ્યારે ખરેખર ચુકવેલ રૂ. ૬૦,૬૦૦ હતા.		
મેળવણી પત્રક બનાવી નાણાકીય હિસાબો મુજબનો નફો શોધો.		

- (૬) દેવરાજ લિ. નું તા. ૩૧-૩-૨૦૦૪ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાન ખાતું :

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
ઓફિસના પરોક્ષ ખર્ચ	૫૬,૫૦૦	કાચો નફો	૮૪,૦૫૦
વેચાણના પરોક્ષ ખર્ચ	૩૬,૪૦૦	ડિપોઝીટ વ્યાજ	૮,૫૦૦
યંત્ર વેચાણની ખોટ	૧,૧૦૦	શેર ફેરબદલી ફી	૧,૩૫૦
ધસારો :		ભાડું મળ્યું	૧,૧૦૦
યંત્રો	૨,૦૦૦		
જમીન - મકાન	૨,૫૦૦		
માંડી વાળેલ પાઘડી	૩,૦૦૦		
પ્રાથમિક ખર્ચ	૫૦૦		
ચોખ્ખો નફો	૪,૦૦૦		
	૧,૦૬,૦૦૦		૧,૦૬,૦૦૦

પડતરના હિસાબનીશના જણાવ્યા મુજબ પડતરના હિસાબોની સરખામણીએ નાણાકીય હિસાબોમાં ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચ ૧૩% વધુ જ્યારે વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ ૮% ઓછા છે.

યંત્રોનો ધસારો રૂ. ૨૦૦ ઓછો અંદાજેલ હતો જ્યારે જમીન - મકાનનો ધસારો રૂ. ૪૫૦ વધુ અંદાજેલ હતો.

ઉપરની વિગતો પરથી.

:૧: ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું

:૨: વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું

:૩: મેળવણી પત્રક તૈયાર કરી પડતરના હિસાબો મુજબ નફો કે નુકસાન દર્શાવો.

(૭) ચેતન લિ. નું તા.૩૧-૧૨-૨૦૦૩ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાન ખાતું :

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચા	૩૯,૨૦૦	કાચો નફો	૬૦,૯૫૦
વેચાણના પરોક્ષ ખર્ચા	૨૩,૦૦૦	ડિપોઝીટ વ્યાજ	૨,૫૦૦
યંત્ર વેચાણની ખોટ	૧,૨૫૦	ડિવિડન્ડ	૩,૪૫૦
ઘસારો : યંત્રોનો	૧,૮૦૦	ચોખ્ખો નફો	૧,૮૫૦
જમીન-મકાનનો	૨,૩૦૦		
ડિબેન્યર વટાવ	૪૦૦		
પ્રાથમિક ખર્ચા	૮૦૦		
	૬૮,૭૫૦		૬૮,૭૫૦

પડતરના હિસાબનીશના જણાવ્યા મુજબ પડતરના હિસાબોની સરખામણીએ નાણાકીય હિસાબોની સરખામણીએ નાણાકીય હિસાબોમાં ઓફિસના પરોક્ષ ખર્ચા ૧૨ % વધુ જ્યારે વેચાણના પરોક્ષ ખર્ચા ૮ % ઓછા છે.

યંત્રોનો ઘસારો રૂ.૩૫૦ વધુ અંદાજેલ હતો જ્યારે જમીન-મકાનનો ઘસારો રૂ.૧૫૦ ઓછો અંદાજેલ હતો. ઉપરની વિગતો પરથી તૈયાર કરો.

:૧: ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું

:૨: વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું

:૩: મેળવણી પત્રક તૈયાર કરી પડતરના હિસાબો મુજબ નફો કે નુકસાન શોધો.

(૮) પારસ લિ. નું તા.૩૧મી માર્ચ ૨૦૦૪ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાન ખાતું નીચે મુજબ છે.

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
તૈયાર માલનો શરૂ સ્ટોક (૨૦૦ એકમો)	૮૦,૦૦૦	વેચાણ (એકમદીઠ રૂ.૭૦૦)	૧૧,૯૦,૦૦૦
માલસામગ્રી (એકમદીઠ રૂ.૧૦૦)	૨,૦૦,૦૦૦	તૈયાર માલનો આખર સ્ટોક	૧,૮૦,૦૦૦
મજૂરી	૨,૮૦,૦૦૦	ડિવિડન્ડ	૧૦,૦૦૦
કારખાના ખર્ચ	૨,૭૦,૦૦૦	ચોખ્ખી ખોટ	૧,૭૦,૦૦૦
ઓફિસ ખર્ચ	૩,૨૦,૦૦૦		
વેચાણ ખર્ચ	૧,૫૦,૦૦૦		
ડિબેન્યર વ્યાજ	૮૦,૦૦૦		
પ્રાથમિક ખર્ચ	૫૦,૦૦૦		
દાન	૧,૨૦,૦૦૦		
	૧૫,૫૦,૦૦૦		૧૫,૫૦,૦૦૦

પડતરના હિસાબોમાં એકમદીઠ પડતર નીચે મુજબ છે.

કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા રૂ. ૧૩૦

ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચા રૂ. ૧૪૫

વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચા રૂ. ૧૦૦

તૈયાર માલનો શરૂ સ્ટોક રૂ. ૩૫૦

પડતરના હિસાબો મુજબ નફો શોધો અને બંને નફાની મેળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

(૯) મિ.કલ્પેશનું તા.૩૧-૧૨-૨૦૦૩ ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષનું વેપાર અને નફા-નુકસાન ખાતું નીચે મુજબ છે.

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
માલસામાનનો વપરાશ	૧,૧૬,૬૦૦	વેચાણ	૩,૦૦,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૭૪,૪૪૦	તૈયાર માલનો આખર સ્ટોક	૭,૨૫૦
કારખાનાના ખર્ચા	૫૬,૨૨૦	અર્ધતૈયાર માલ :	
કાચો નફો	૮૨,૧૧૦	માલસામાન	૧૧,૨૦૦
		મજૂરી	૬,૨૪૦

		કારખાના ખર્ચ	૪,૬૮૦	૨૨,૧૨૦
	૩,૨૯,૩૭૦			૩,૨૯,૩૭૦
વહીવટી ખર્ચ	૫૪,૬૦૦	કાચો નફો આગળ લાવ્યા		૮૨,૧૦૦
રોકાણ વેચાણની ખોટ	૧૮,૪૦૦	મળેલ ડિવિડન્ડ		૬,૦૦૦
ઘાલખાધ અનામત	૧૬,૧૧૦	ચોખ્ખું નુકસાન		૨૫,૦૦૦
આવકવેરાની જોગવાઈ	૨૪,૦૦૦			
	૧,૧૩,૧૧૦			૧,૧૩,૧૧૦

- :૧: કુલ ૬,૨૦૦ એકમોનું ઉત્પાદન થયું હતું જે પૈકી ૬,૦૦૦ એકમો વર્ષ દરમ્યાન વેચાયા હતા.
:૨: પડતરના હિસાબોમાં કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ એકમદીઠ રૂા.૮.૨૫ લેખે અને વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ રૂા.૯.૦૦ લેખે ગણવામાં આવ્યો છે.

ઉપરની વિગતો પરથી તૈયાર કરો :-

- :૧: પડતર પત્રક
:૨: મેળવણી પત્રક
:૩: કારખાના પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું અને વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચનું ખાતું

- (૧૦) ગણેશ કંપનીની એકમદીઠ પડતર નીચે મુજબ બનેલી છે. માલસામગ્રી ખર્ચ એકમદીઠ રૂા.૨૦ અને મજૂરી ખર્ચ એકમદીઠ રૂા.૧૫ કારખાના શિરોપરી ખર્ચ પ્રાથમિક પડતરના ૨૦ %, ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચ એકમદીઠ રૂા.૩ અને વેચાણ વિતરણના શિરોપરી ખર્ચ એકમદીઠ રૂા.૨.

૩. કંપનીનું નફા - નુકસાન ખાતું નીચે મુજબ છે. જ.

વિગત	રકમ રૂા.	વિગત	રકમ રૂા.
શરૂ સ્ટોક (તૈયાર માલનો ૧,૦૦૦ એકમો)	૫૦,૦૦૦	વેચાણ	૯,૦૦,૦૦૦
માલસામાન ખર્ચ	૪,૦૦,૦૦૦	આખરનો સ્ટોક (તૈયાર માલનો ૩,૦૦૦ એકમો)	૧,૪૦,૦૦૦
મજૂરી ખર્ચ	૩,૦૦,૦૦૦	મળેલ વ્યાજ ડિવિડન્ડ	૮,૦૦૦
કારખાના ખર્ચ	૧,૫૦,૦૦૦	મળેલ વટાવ	૨,૦૦૦
ઓફિસ ખર્ચ	૬૫,૦૦૦		
વેચાણ ખર્ચ	૩૫,૦૦૦		
માંડી વાળેલ પાઘડી	૫,૦૦૦		
પ્રાથમિક ખર્ચ	૩,૦૦૦		
કરવેરાની જોગવાઈ	૨,૦૦૦		
ચોખ્ખો નફો	૪૦,૦૦૦		
	૧૦,૫૦,૦૦૦		૧૦,૫૦,૦૦૦

પડતર પત્રક અને મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

- (૧૧) તા.૩૧-૧૨-૦૩ ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષના ગુજરાત લિ. ના નાણાકીય હિસાબોમાંથી નીચે મુજબની વિગતો મળે છે.

વિગત	રકમ રૂા.
વેચાણ (૨૦,૦૦૦ એકમો)	૫૦,૦૦,૦૦૦
માલસામાન	૨૦,૦૦,૦૦૦
મજૂરી	૧૦,૦૦,૦૦૦
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ	૯,૦૦,૦૦૦
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ	૫,૨૦,૦૦૦
વેચાણ અને વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ	૩,૬૦,૦૦૦
આખર સ્ટોક : તૈયાર માલ (૧,૨૩૦ એકમો)	૩,૦૦,૦૦૦
અર્ધતૈયાર માલ	૧,૪૦,૦૦૦
માંડી વાળેલ પાઘડી	૪,૦૦,૦૦૦
ડિબેન્ચર વ્યાજ	૪૦,૦૦૦

પડતરના હિસાબોમાં કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા મજૂરીના ૧૦૦ % વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચા કારખાના પડતરના ૧૦ % અને વેચાણ વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ વેચેલ દરેક એકમદીઠ રૂા. ૨૦ વસૂલ કરેલ છે.

ઉપરની માહિતી પરથી તૈયાર કરો :

- :૧: નાણાકીય હિસાબો પરથી અને પડતરના હિસાબો મુજબ નફા-નુકસાન ગણતરીનું પત્રક : અને
:૨: બંને નફાની મેળવણીનું પત્રક.

(૧૨) ચાર્મી લિ. ના નાણાકીય હિસાબોમાંથી નીચેની માહિતી મળે છે.

વિગત	રકમ રૂા.
કાચા માલનો શરૂઆતનો સ્ટોક	૨૯,૦૦૦
કાચા માલની ખરીદી	૧,૮૭,૦૦૦
કાચા માલનો આખર સ્ટોક	૩૨,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ વેતન : ચૂકવેલ	૨,૮૦,૦૦૦
ચૂકવવાનું બાકી	૧૮,૦૦૦
કારખાના શિરોપરી ખર્ચા	૧,૯૦,૭૫૦
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચા	૧,૨૨,૫૦૦
ચાલુ કામ ખાતે : આખર સ્ટોક	
માલસામાન	૪,૦૦૦
વેતન	૫,૫૦૦
કારખાના ખર્ચ	૩,૩૦૦
વેચાણ (૭, ૬૦૦ એકમો)	૯,૧૨,૦૦૦
વેચાણ ખર્ચા	૧,૦૦,૦૦૦
વિતરણ ખર્ચા	૬૪,૦૦૦
પ્રાથમિક ખર્ચ માંડી વાળ્યું	૫,૦૦૦
પેનલ્ટી ચૂકવી	૧,૦૦૦
ડિબેન્ચર વટાવ માંડી વાળ્યો	૧,૫૦૦
ભાડાની આવક	૩,૦૦૦
ડિવિડન્ડની આવક	૨,૫૦૦
તૈયાર માલનો આખર સ્ટોક (૧, ૪૦૦ એકમો)	૧,૧૭,૬૦૦

પડતરના હિસાબો માટે નીચેની પધ્ધતિ અપનાવવામાં આવે છે.

- :૧: માલ અને મજૂરી તેની ખરી કિંમતે દર્શાવાય છે.
:૨: કારખાના શિરોપરી ખર્ચા પ્રત્યક્ષ વેતનના ૬૦ % લેખે ગણવામાં આવે છે.
:૩: વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ એકમદીઠ રૂા. ૧૨ લેખે ગણાય છે.
:૪: વેચાણ ખર્ચ એકમદીઠ રૂા. ૧૦ ગણાય છે.
:૫: વિતરણ ખર્ચ વેચાણના ૮ % લેખે ગણાય છે.

ઉપરની વિગતો પરથી.

- :૧: નાણાકીય હિસાબો મુજબનું વેચાણ અને ન.નુ. ખાતું
:૨: પડતર પત્રક
:૩: મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

(૧૩) રસિક મેન્યુ. કંપની અનુક્રમે અ, બ, અને ક નામની ત્રણ પ્રકારની સાયકલોનું ઉત્પાદન કરે છે. કંપનીની પ્રણાલિકા અનુસાર માલસામાન તેમજ મજૂરી તેમની ખરેખર કિંમતે જ દર્શાવવામાં આવે છે. જ્યારે કારખાના ખર્ચા અનુક્રમે મજૂરીના ૭૫ %, ૮૦ %, તથા ૯૦ % વસૂલ કરે છે. ઓફિસ ખર્ચા કારખાના પડતરના અનુક્રમે ૨૦ %, ૨૫ % અને ૩૦ % વસૂલ કરે છે. કંપનીના ચોપડામાંથી નીચે પ્રમાણેની માહિતી પ્રાપ્ત થયેલી છે.

વિગત	અ	બ	ક
એકમદીઠ માલસામાન	૩૦૦	૪૧૦	૬૦૦
એકમદીઠ મજૂરી	૨૦૦	૩૫૦	૩૦૦
વેચાણકિંમત એકમદીઠ	૮૦૦	૧,૩૫૦	૧,૫૫૦

વર્ષની આખરે કોઈપણ પ્રકારનો સાયકલનો સ્ટોક હતો નહિં. ઉત્પાદન અ, બ અને ક માટે અનુક્રમે ૨૦૦, ૩૦૦ અને ૧૦૦ સાયકલોનું છે.

જો ખરેખર કારખાના ખર્ચા અનુક્રમે અ ના રૂ.૩૬,૦૦૦, બ ના રૂ.૮૦,૦૦૦ અને ક ના રૂ.૨૪,૦૦૦ થયા હોય તેમજ ઓફિસ ખર્ચા અનુક્રમે અ ના રૂ.૩૦,૦૦૦, બ ના રૂ.૭૦,૦૦૦ અને ક ના રૂ.૪૨,૦૦૦ થયા હોય તો.

તૈયાર કરો : (૧) એકમદીઠ કુલ નફો દર્શાવતું પડતર પત્રક (૨) નાણાકીય હિસાબો મુજબ નફા-નુકસાન ખાતું (૩) પડતર તથા નાણાકીય હિસાબો દ્વારા દર્શાવાતા નફાની મેળવણીનું પત્રક.

(૧૪) વત્સલ લિ. બે પ્રકારના કલ ટેલિવિઝન (૧) સ્ટાર ગોલ્ડ અને (૨) સિલ્વર સ્ટાર બનાવે છે.

વિગત	સ્ટાર ગોલ્ડ	સિલ્વર સ્ટાર
	રૂ.	રૂ.
એકમદીઠ માલસામાન	૩,૦૦૦	૨,૦૦૦
એકમદીઠ મજૂરી	૨,૦૦૦	૧,૫૦૦
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત	૧૦,૦૦૦	૮,૦૦૦
ઉત્પાદન (એકમોમાં)	૫૦૦	૮૦૦
આખર સ્ટોક (એકમોમાં)	૧૦૦	૮૦
પડતરના હિસાબોમાં		
:૧:	માલ અને મજૂરી તેની ખરી કિંમતે દર્શાવાય છે.	
:૨:	કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ સ્ટાર ગોલ્ડ અને સિલ્વર સ્ટાર માટે અનુક્રમે મજૂરીના ૭૫ % અને ૮૦ % ગણવામાં આવે છે.	
:૩:	વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ સ્ટાર ગોલ્ડ અને સિલ્વર સ્ટાર માટે અનુક્રમે કારખાના પડતરના ૨૦ % અને ૨૫ % ગણવામાં આવે છે.	
:૪:	બંને પ્રકારના ટી.વી. માટે વેચાણ ખર્ચ વે. કિં. ના ૨.૫ % લેખે ગણવામાં આવે છે. નાણાકીય હિસાબોમાં ઉધારેલ ખરેખર ખર્ચ નીચે મુજબ છે.	

વિગત	સ્ટાર ગોલ્ડ	સિલ્વર સ્ટાર
	રૂ.	રૂ.
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ	૭,૦૦,૦૦૦	૧૦,૦૦,૦૦૦
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ	૬,૭૫,૦૦૦	૮,૨૫,૦૦૦
વેચાણ ખર્ચ	૧,૨૦,૦૦૦	૧,૩૦,૦૦૦

તૈયાર કરો

- :૧: એકમદીઠ અને કુલ નફો દર્શાવતું પડતર પત્રક
:૨: નાણાકીય હિસાબો મુજબ વેપાર અને નફા નુકસાન ખાતું
:૩: બંને હિસાબોનાં પરિણામોની મેળવણીનું પત્રક